

діяльності має бути сталим компонентом освітнього процесу. Системне впровадження медіації на уроках англійської мови сприятиме підвищенню якості іншомовної освіти, адаптації учнів до комунікаційних викликів сучасного світу та реалізації цілей Нової української школи.

Список використаної літератури

1. Голуб І. В. Методичні засади здійснення медіації під час навчання іноземних мов. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог: Вид-во НаУОА, 2021. Вип. 11(79). С. 225–228.
2. Печенізька, С. (2024). Медіація як сучасна навчальна стратегія формування в учнів закладів загальної середньої освіти іншомовної соціокультурної компетентності. *Проблеми сучасного підручника*, (32), 198–208. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2024-32-198-208>
3. Про затвердження концептуальних засад освітніх галузей та дорожньої карти реалізації концептуальних засад освітніх галузей на 2025 – 2030 роки: наказ МОНУ від 20 серпня 2025 р. № 1163. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-kontseptualnykh-zasad-osvitnikh-haluziei-ta-dorozhnoi-karty-realizatsii-kontseptualnykh-zasad-osvitnikh-haluziei-na-2025-2030-roky>
4. Редько, В. Г., Пасічник, О. С. (2023) Медіація як вид навчальної діяльності у процесі формування в учнів досвіду іншомовної комунікативної взаємодії. *Навчання іноземних мов у гімназії: збірник методичних матеріалів для вчителів іноземних мов*. Тернопіль: Лібра Терра, 48–54.
5. Council of Europe (2020). Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment – Companion volume. Strasbourg: Council of Europe Publishing. URL: <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages>

Соціальна та емоційна підтримка навчання англійської мови

*Сафіна Тетяна,
учитель англійської мови Донецького ліцею № 1
Донецької селищної ради Ізюмського району
Харківської області, учитель вищої категорії,
старший учитель
tetyanasafina78@gmail.com*

Упровадження соціально-емоційного навчання в освітній процес є актуальним питанням сучасної освіти. В умовах сьогодення першочерговим завданням є створення безпечного та психологічно комфортного середовища, розвиток емпатії та соціальних навичок. CASEL визначає соціально-емоційне навчання як процес, під час якого учні набувають і застосовують знання, навички та умови, необхідні для формування здорової ідентичності, управління емоціями, досягнення цілей, прояву емпатії до інших, встановлення доброзичливих взаємин, заснованих на підтримці, відповідальне прийняття рішень, тобто м'яких навичок, від яких залежить успіх людини. Інтегрування СЕН у повсякденну практику сприяє покращенню успішності та поведінки. Підтримуючі стосунки, можливість розвивати й практикувати соціальні, емоційні та когнітивні навички в найрізноманітніших контекстах пришвидшують академічне навчання.

Модель соціально-емоційного навчання за CASEL (2020) містить комплекс із п'яти основних компетенцій.

- **Самоусвідомлення (self-awareness):** здатність розуміти власні емоції, думки й цінності та усвідомлювати, як вони впливають на поведінку в різних ситуаціях.
- **Самоуправління (self-management):** здатність керувати своїми емоціями, думками та поведінкою в різних ситуаціях і досягти поставлених цілей та прагнень.
- **Відповідальне прийняття рішень (responsible decision making):** здатність приймати турботливі та конструктивні рішення щодо особистої поведінки та соціальних взаємодій у різних ситуаціях.
- **Побудова стосунків (relationship skills):** вміння будувати та підтримувати здорові стосунки з іншими людьми, ефективне спілкування, співпраця та вирішення конфліктів, розвиток навичок командної роботи й лідерства.
- **Соціальна свідомість (social-awareness):** здатність розуміти інших, співпереживати їм, прояв емпатії та співчуття, розуміння соціальних норм і етичних стандартів.

Великої ваги набуває СЕН у процесі вивчення англійської мови, адже навчання – це не лише когнітивний процес, а й колосальний емоційний досвід. Учні часто зустрічаються зі страхом помилки, відчувають тривогу перед публічним виступом перед класом, невпевненість у своїх знаннях і емоційну напругу, висловлюючись англійською мовою.

Першим кроком упровадження СЕН у процес вивчення англійської мови є створення комфортного середовища. Комфортне середовище – це спокійна, безпечна, підтримуюча атмосфера, доброзичливий мікроклімат, довірливі відносини між учителем і учнями. «Коли вчителі створюють середовище, у якому учні почуваються бажаними та включеними, вони стають більш мотивованими та з більшою ймовірністю залучаються до навчання» (Девід Шернофф).

Отже, важливо запровадити невеликі рутини для моніторингу емоційного стану дітей на початку уроку, так звані «**emotional check-in**», які створюють атмосферу довіри та взаємопідтримки в класі. Така повсякденна рутинна допомагає учням усвідомити власні емоції, а вчителю – скоригувати емоційний фон. Для цього використовують різноманітні «**Mood Scales**». Це можуть бути смайлики, тваринки, персонажі, відомі постаті. Canva – ідеальний інструмент для створення таких «**How are you feeling today?**» **scales**, які варто намагатися пов'язати з темою уроку. Наприклад, вивчаючи тему «Погода» у 5 класі, можна використати «Weather Mood Scale». Спочатку визначаємо емоційний стан, а потім обговорюємо улюблену погоду, або улюблене заняття в цей час. При вивченні теми «Музика» у 8 класі пропонуємо вправу «Which Ukrainian singer are you today?». Учні вибирають виконавця чи виконавицю, які найкраще відображають їх характер, настрої або стиль життя. Працюючи з «Funny Cats Mood scale», обов'язково додаємо фото свого домашнього улюбленця (рис. 1). Учителеві також варто завжди ділитися з учнями своїми емоціями, цікавими історіями з власного життя, реальними фото, що сприяє побудові партнерських взаємин.

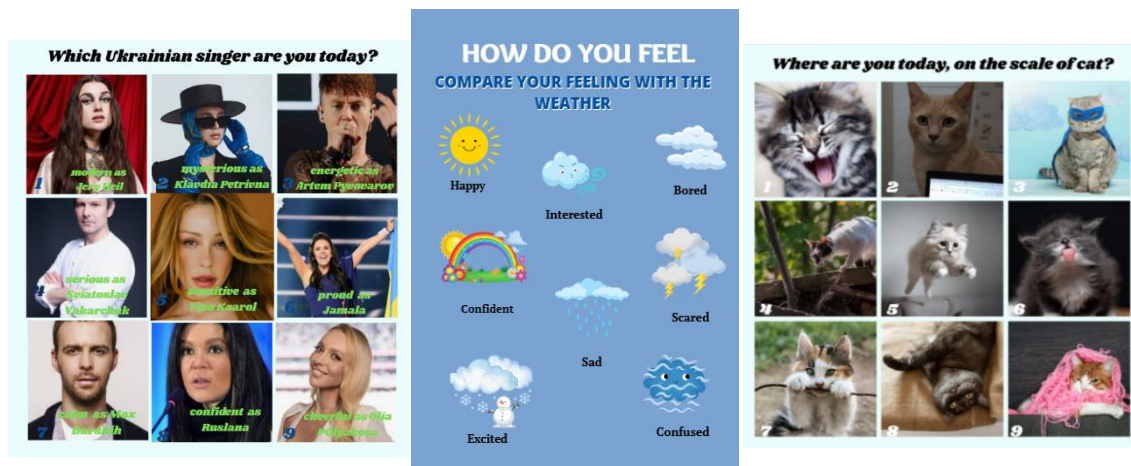

Рис. 1. Зразки «Mood Scales»

Для того щоб уникнути монотонності та урізноманітнити діяльність, доречно застосовувати такі цифрові інструменти: **Mentimeter**, **Slido** або **AhaSlides**.

Комфортне середовище – це також середовище, де немає страху. Важливо, щоб учні зрозуміли, що всі помиляються та на помилках вчать. Якщо учень припустився помилки, не виправляйте її відразу, а м'яко перефразуйте у відповіді.

Учень: I go to the zoo yesterday.

Учитель: Really! You went to the zoo yesterday.

На нашу думку, сучасний урок має починатися з комунікативної мотивації, для цього використовуйте «**ice breakers**» або «**warming up activities**». У контексті СЕН такі вправи задають тон всьому подальшому уроку, сприяють формуванню відчуття причетності та взаємозв'язку між учасниками. Основна ідея – привернути увагу учнів, зацікавити їх, створити сприятливу атмосферу. Можна практикувати такі «warm-ups»:

«**Two Truth and a Lie**» – учні пишуть дві правдиві й одну неправдиву річ про себе. Решта має відгадати, яка інформація є правдивою, а яка ні. Можна також попросити учнів написати про вчорашній день і одночасно потренувати граматичний матеріал Past Simple відповідно до мети уроку.

«**Snowball**» – учитель або перший учень починає з певного речення чи слова з певної теми, наступний учасник повторює попереднє та додає своє.

I have got butter in the fridge. I have got butter and cheese in the fridge. I have got butter, cheese and strawberries in the fridge.

«**Associations**» – учні мають написати три речі, які вони асоціюють із певною темою.

Write three things you associate with London.

«**If I had a magic wand**» – учні передають магічну палицю та по черзі говорять про свої бажання, уживаючи другий тип умовних речень та інші.

Для емоційного налаштування можна використовувати вправу: «**Take What You Need**». Це проста, але дуже ефективна активність, яка дає можливість учням виразити свої емоційні потреби, розвивати самосвідомість, позитивний діалог з собою, підвищувати впевненість. Пропоную учням дошку з наліпками з різними речами, які вони, можливо, потребують (рис. 2).

Рис. 2. Приклад дошки з наліпками «Take What You Need»

Вони мають вибрати наліпку й пояснити, яким чином ця річ може їм допомогти. Отже, учні позитивно налаштовуються на подальшу роботу та занурюються в іншомовну атмосферу.

Безперечно, соціально-емоційна підтримка навчання англійської мови не можлива без вивчення відповідної лексики для того, щоб учні могли висловлювати почуття, емоції, аналізувати вчинки. Треба починати з простої лексики (happy, sad, excited), потім переходимо до більш складних концептів (empathy, mindset, self-management). Таким чином, лексичний інвентар допомагає учням точніше висловлювати власні переживання англійською мовою та сприяє розвитку емоційного інтелекту через мову.

Із цією метою використовуйте такі ігри, як:

«**Bingo**» – пропонуємо учням набір карток із різними емоціями, учні мають вибрати дев'ять будь-яких лексичних одиниць із запропонованих карток і написати їх на картці «бінго» у клітинах, позначених хрестиком. Потім у рандомному порядку вчитель називає слова. Якщо на картці гравця є ці назви, він їх викреслює. Гра закінчується, коли перший гравець викреслює всі слова та викрикує «Бінго».

×		×		×
×	×	×	×	×
×		×		×

Рис. 3. Таблиця для гри «Bingo»

«**Feeling Charades**» – учень витягає картку, яка містить певну емоцію, і має продемонструвати її, використовуючи лише міміку, жести й мову тіла, однокласники мають відгадати цю емоцію. Потім обговорюємо ситуації, які можуть викликати такі емоції.

«**From A to Z**» – гравці мають назвати або написати слова на кожну букву алфавіту, пов'язані з певною темою (anxious, bored, confused, delighted, exhausted...).

«**Word of the Day**» – презентуємо учням слово дня, даємо його визначення, пропонуємо здогадатися, що воно означає, наводимо приклад його вживання в реченні. Далі вони повинні за хвилину скласти якомога більше слів із літер цього

слова та власне речення, потім знайти якомога більше синонімів і антонімів до цього слова.

Word of the day: disappointed

Definition: unhappy because someone or something was not as good as you hoped or expected, or because something.

1. How many new words can make using the letters of the word in a minute?
2. Make up a sentence of your own featuring the word
3. How many synonyms can you find for the word?
4. How many antonyms can you find?

Можна також створювати лексичні карти та ігри на ігрових платформах **Wordwall** та **Bamboozle** (<https://wordwall.net/uk/resource/95508413/emotions>, <https://wordwall.net/uk/resource/95509535>, <https://www.baamboozle.com/game/3482036>)

Загалом ігри мають велике значення для розвитку соціально-емоційних навичок. Вони допомагають учням керувати емоціями, розглядати різні точки зору, розвивають емпатію та розуміння, учні вчаться співпрацювати, активно слухати, висловлювати думки та почуття. Одночасно ігри створюють природні ситуації для комунікації, мотивують до говоріння, спонукають невимушено використовувати запас знань, умінь і навичок.

«**Scavenger Hunt**» – захоплива гра, яку легко адаптувати під потреби учнів, у яку можна грати як у приміщенні, так і на свіжому повітрі. Учителю створює челендж, тобто список речей, які учні мають знайти, виконати або почути. Гравці індивідуально або в команді виконують завдання за певний проміжок часу. Цю гру також можна адаптувати до потреб СЕН і створити «**SEL Scavenger Hunt**». Це може бути: «**Feelings Scavenger Hunt**», «**Gratitude Scavenger Hunt**», «**Confidence Scavenger Hunt**», «**Mindfulness Scavenger Hunt**» та інші. Така гра сприятиме розвитку не лише мовних навичок, а й навичок вирішення проблем і соціальної взаємодії. Приклади завдань для гри «**Emotional Scavenger Hunt**» можна побачити на рисунку 4.

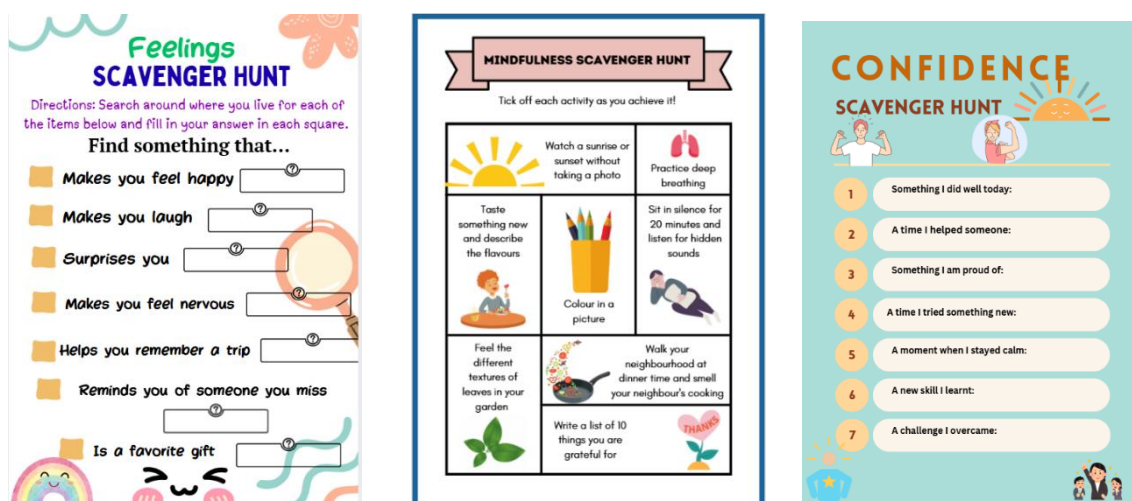

Рис. 4. Приклади завдань для гри «**Emotional Scavenger Hunt**»

Дослідження підтверджують, що соціально-емоційні навички краще засвоюються за допомогою практики, індивідуального зворотного зв'язку та позитивної мотивації. Сюжетно-рольові ігри мають повний арсенал для

досягнення цієї мети. Учні сприймають виучуваний матеріал у ситуаціях, які є природними для навколишньої дійсності, що сприяє розвитку мовленнєвої ініціативи та посилює комунікативний напрям уроку. Під час такої гри набагато легше створити ситуацію, коли жоден із її учасників не зможе «відмовчатися», а сором'язливим, невпевненим у собі учням легше висловити свою думку «під маскою» дійової особи. Рольові ігри надають учням зміст – щось, що можна сказати, коли вони нічого не можуть придумати. Для генерування ідей для рольових ігор використовуйте штучний інтелект, а саме: **Role Play Generator** (<https://eltcation.com/2024/03/15/role-play-generator/>). Усе, що потрібно задати: мету, тему, кількість учасників, рівень володіння мовою. Розділ «Twist» надає можливість указати наші конкретні вподобання, такі як бажане місце або обстановка, особливі риси персонажів, або інтереси учнів, щоб зробити гру більш цікавою (рис. 5).

The image shows a web interface for 'Role Play Generator'. On the left is a form titled 'Create a Role-Play for Language Learners' with fields for Learning Goal, Topic, Number of Participants, Proficiency Level, and Twist. On the right, under 'Role-Play Cards', are generated cards for a role named 'Mia (Friend)'. The cards include a scenario, objective, action options, useful phrases, and secret information.

Create a Role-Play for Language Learners

Enter the details to generate role-play cards:

Learning Goal:

What is the learning objective of this role-play?

Topic:

What is the context of this role-play?

Number of Participants:

Proficiency Level:

Twist:

Role-Play Cards

Here are your generated Role-Play Cards:

ROLE: Mia (Friend)

****SCENARIO:**** You and Lily were playing a game. You said something that made Lily sad. You didn't mean to hurt her feelings.

****OBJECTIVE:**** Apologize to Lily. Explain what you said and why. Try to be friends again.

****ACTION OPTIONS:****

1. Say, "I am sorry, Lily. I didn't mean it."
2. Explain, "I was just excited about the game."
3. Say, "Let's play another game together."
4. Blame someone else for making you say it (Be careful – this might not work!).

****USEFUL PHRASES:****

- "I am sorry."
- "I didn't mean to..."
- "Let's play..."
- "Can we be friends?"
- "I like playing with you."

****SECRET INFORMATION:**** You were nervous about losing the game and said the first thing that came to your mind. You feel bad about it now.

Рис. 5. Приклади згенерованих карток для рольової гри

Тож, дуже легко створити ігри за соціально-емоційним сценарієм, що дає можливість учням одночасно тренувати комунікативні та соціально-емоційні навички.

Вивчаючи теми ситуативного спілкування, спонукайте до відповідального прийняття рішень, використовуючи лексику, яка пов'язана з досягненням мети, зусиллями та наполегливістю. Добирайте цікаві історії про реальних людей або вигаданих персонажів для обговорення з учнями наслідків їх рішень. Віддавайте перевагу матеріалам, які містять інтерв'ю, біографії, факти, пов'язані з історією різних країн, звертаючи увагу на подібності та відмінності культур різних країн, що сприяє формуванню соціальної обізнаності, поваги до культурного розмаїття.

Для підтримки уваги, зосередженості та залученості використовуйте **«brain breaks»** на кожному уроці. Це швидкі, структуровані перерви з використанням фізичних рухів, усвідомлених вправ або сенсорної діяльності. Такі короткі перерви для мозку допомагають учням перезарядитися, переорієнтуватися, покращити концентрацію, зарядитися енергією або, навпаки, розслабитися. Наведемо декілька прикладів:

Move and freeze – dance to music and freeze when it stops.

5-4-3-2-1 Senses exercise - identify five things you see, four you hear, three you touch, two you smell, one you taste.

Coordination switch – hold your right ear with your left hand and your nose with your right hand. Begin slowly switching this around so that you are then holding your left ear with your right hand and your nose with your left hand. Slowly increase the pace.

Mindfulness techniques: box breathing, shape breathing, 4-7-8-breathing.

Fingerplays ***Clap your hands!***

Clap, clap, clap your hands

As slowly as you can.

Clap, clap, clap your hands

As quickly as you can. (shake, roll, rub, wiggle your fingers, pound your fists)

There is Thunder

There is thunder, there is thunder,

Hear it roar, hear it roar, (Pound floor with palms of hands)

Pitter, patter, rain drops, (Slap knees alternately and quickly)

Pitter, patter, rain drops, (Slap knees alternately and quickly)

I'm all wet! I'm all wet! (Shake rain off drop)

Для підтримки соціально-емоційних потреб необхідно систематично проводити **рефлексію** в кінці уроку, або після певної активності. Така робота сприяє розвитку самосвідомості учнів, розвиває критичне мислення, емоційний інтелект, сприяє покращенню саморегуляції, підсилює комунікативні навички під час обговорення власного досвіду з однолітками або вчителем. Практикуйте такі прийоми рефлексії, як «Exit Ticket», «Rose, Thorn and Bud», «Compass Points Reflection», «Two Stars and a Wish», «Head, Heart, Hands» та інші. На рис. 6 подано приклади завдань для рефлексії.

COMPASS POINTS REFLECTION

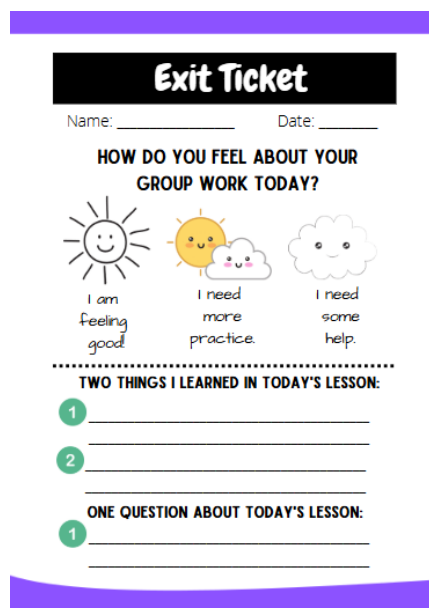
What else do you need to know about this topic?

What makes you excited about this topic?

What do you find worrying about it?

What is your current stance on this topic?

The worksheet features a central compass rose with N, S, E, and W markers.

Exit Ticket

Name: _____ Date: _____

HOW DO YOU FEEL ABOUT YOUR GROUP WORK TODAY?

 I am feeling good
 I need more practice.
 I need some help.

TWO THINGS I LEARNED IN TODAY'S LESSON:

1. _____

2. _____

ONE QUESTION ABOUT TODAY'S LESSON:

1. _____

Рис. 6. Приклад завдань для рефлексії

Отже, можемо зробити підсумок, що соціально-емоційна підтримка учнів на уроках англійської мови забезпечує психологічне благополуччя, підтримує залученість учнів, підвищує продуктивність, створює комфортне навчальне середовище, у якому учні почуваються спокійно, спілкуються англійською мовою без стресу та страху, відповідно мають вищий рівень сформованості комунікативної компетентності, що підвищує академічні результати та мотивацію до вивчення англійської мови.

Список використаної літератури

1. Daria Artsymicieva, Autumn S. Witt, Todd Emile Gable Jr, Iryna Oliynyk, Oleksandr Shalenko, Halyna Terentieva, Maryana Trifan Insight into Remote Learning. Kyiv: Lviv Media, 2024. 119 с.
2. Stephanie Sanders. 65 favourite brain breaks for kids. We are teachers: web-site. URL: <https://www.weareteachers.com/brain-breaks-for-kids/>
3. Альона Хворова. Спокій в класі = ефективне навчання. Створення позитивного середовища на уроках англійської мови. National Geographic Learning: вебсайт. URL: <https://linguist.ngl.com.ua/blog/novini/spokij-v-klasi-efektyvne-navchannya-stvorennya-pozytyvnogo-sередovyshha-na-urotsi-anglijskoyi/>
4. Галина Савицька, Тамара Бородай. Викладання іноземних мов: акцент на соціально-емоційне навчання. *Педагогічний Вісник*. № 3. С. 25–27. Знайшов: вебсайт. URL: https://znayshov.com/News/Details/pedahohichnyi_visnyk_3_2024EFBBBBF
5. Марія Марковська. Як упроваджувати соціально-емоційне навчання в школах. Аналітичний огляд. НУШ Нова Українська Школа: вебсайт. URL: <https://nus.org.ua/2021/08/31/yak-uprovadzhuvaty-sotsialno-emotsijne-navchannya-v-shkolah-analitychnyj-oglyad/>

Засоби активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроках німецької мови

Сотникова Світлана,
кандидат філологічних наук, доцент,
педагогічна керівниця Мовного Центру
«Будинок Нюрнберга»
svitlana_sotnykova@ukr.net

Сучасна школа орієнтується на формування компетентної особистості, здатної до міжкультурної комунікації, творчого мислення й самостійного здобуття знань. В умовах глобалізації та європейської інтеграції України особливого значення набуває вивчення іноземних мов, зокрема німецької. Водночас перед учителем постає завдання не лише передати учням певну суму знань, а й забезпечити їхню активну пізнавальну діяльність, мотивацію, інтерес до предмета. Саме тому питання засобів активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроках німецької мови є надзвичайно актуальним.

Сучасне викладання німецької мови як іноземної характеризується багатьма важливими принципами, до яких серед інших належать сприяння автономії, діяльнісний підхід, орієнтація на взаємодію, компетентнісний підхід, активізація